

Co.,
terdam.

COUPONS
ROLONGATIEN
patiekoers. Bedragen

HAP

ER,

LANDEL.
EDEKERS,
inz.

no talen.

zekering.

Gulden.

MARLE, Jhr. Mr.
VAN DER OYE

zekeringen

baar:

rijgszang.

erlandsche wijs
d u vroom?

s van Transvaal
staal,

Nederlanders.

EN PIANO.

ven, de woorden er
red, en het doet ons
hoe machtig onze
drang waren aange-
gelijkt met veel dat
niet maar gerijmd

te, het is zoo, maar
dit echte waar,
(De Heraut).

er uitgave wordt
Republieken.

40.

OZE VENNOTESCHAP
EKHDEL

VOORHEEN
KER & WORMER.

ymnasium,

dam.

atving de Vereeni-
versiteit Onderwijs

F. C. H. / 1; C.
D. W. / 1; J. G.
harwoude: C. M.
C. B. Jr. / 1; K.
P. V. / 2.50;
K. / 1; C. W.
D. B. / 1; J. B.
W. Jr. / 1; A. K.
Mel. T. T. / 2.50;
J. d. G. / 0.50;
2.50. Baarn: G.
v. L. Wm. / 1.
M. / 1; Ad. M.
R. / 1; P. F. / 0.50;
J. v. R. / 2; H.
Zelst: dam. H.
/ 1; J. v. Z. / 1.
2.50; W. v. d. W.
D. B. / 1; B. T.
S. / 1; H. S. / 1;
W. G. M. / 1.
M. B. / 1; B.
/ 1; R. v. d. B.
/ 1; D. R. / 1;
S. / 1; Wed. J. K.
K. Jr. / 1; P. K.
H. / 1; L. d. J.
W. / 1; H. W. / 1;
M. d. R. / 1; N.
v. N. / 0.50; J.
/ 0.50; P. S. / 1;
/ 2.50. Baren-
B. L. / 2; J. B.
A. v. d. B. / 1;
50; J. N. / 1; C.
N. / 0.50; J. v.
Wed. A. V. / 1;
M. d. K. / 0.50;
v. N. / 2.50; N.
veld: Wed. H. v.
B. v. E. / 1; D.
J. B. / 1; A. P.
K. / 1; L. H. F.
/ 0.50; L. V. / 1;
Wed. K. / 1;
v. 2.50; F. W.
/ 1; G. v. d. V.

er de bijdragen
beschikt.

kerij:
BAKKE,

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1831 (Staatsblad N° 124.)

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van
dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties
aan de ADRESSTRATIE: Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donnerdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen,
kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 12 Augustus 1900. N°. 1180.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden / 1.50, voor het Buitenland
per jaar / 3 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent
Abonneenten worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren
en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertenties: van 1 tot 6 regels / 1.20, voor elke regel meer 20 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van vereen. 12 Ct. p. regel.

Een ruste voor het volk van God.

Er blijft dan eene ruste over
voor het volk Gods.
Hebr. 4: 9

Op grafzerken placht oudtijds, meest aan
den voet van den lijksteen, het bekende
O. I. P. te staan uitgebeeld. Het waren de
beginletters van de drie latijnsche woorden:
Quiescat In Pace, en deze woorden betee-
ken: *Dat hij (of zij) ruste in vrede*.

Welk begrip heeft ge aan die ruste?
Wat zin heeft het voor u, dat u na uw
sterven de ruste wacht? Wat verstaat ge
er onder, dat wie uit uw huis of kring in
Jehovah afstierf, de eeuwige ruste is ingegaan?

Bij het vroeg verwelken van een pas u
geschieden lieveling, die van de wereld
nog weinig anders dan de wieg en moeders
schoot had gekend, hebt ge daar geen
indruk van; en zelfs bij het afsterven van
een ouder kind, dat reeds met de speel-
wereld en de schoolwereld kennis maakte,
heeft dat denkbeeld van ruste niets dat u
toesprekt. Voor een kind is zijn ruste zijn
slaap, en anders rust het, zoo het sterk en
gezond is, nooit, maar is altijd bewegelijk,
altijd bezig, van uitpuilend leven tintelend.

Ook van de ruste van een „Zondagskind“,
gelijk men het wel noemt, d. w. z. van
een dier altoos voorspoedigen, die zorgen
niet verdriet hebben gekend, wier kalm
en aan zorgen gespaard leven als een effen
stroom voortkabbelt, en die na een rijk
en vreugdevol leven, op goeden ouderdom,
stil in hun Heiland ontslepen, hebt ge geen
voorstelling die u aangrijpt.

Stierf er daarentegen uit uw midden een
worstelaar weg, dien de rampen en de zor-
gen levenslang hadden gejaagd, wien het
al altoos tegen was, en die telkens onder
het verdriet en de moeite scheen te be-
wijken, dan ja, is het bij zijn graf u een
salige, een heerlijke gedachte, dat eindelijk
dan toch zijn tobben en zijn lijden uit heeft,
dat met het graf de ure der eeuwige
ruste voor hem aanbrak.

En toch, ook bij zulk een graf wordt de
ruste, die er over blijft voor het volk van
God, niet in haar kern en haar diepte ge-
grepen.

Want ja, er ligt in die ruste ook, dat het
jagen van het leven nu ophoudt, en de last
des levens van de schouders glijdt, en het
verdriet en de moeite voor altoos een einde
nemen, als God zelf u eens de laatste traan
van het oog zal wischen; maar toch dat is
niet al.

Bij God rekent ook de moetheid van het
hart mede. Jezus teekende het zoo roerend:
„Nu wordt Lazarus vertroost en gij lijdt
smarte.“ Maar toch, er ligt in die ruste voor
het volk van God onbegrijpelijk meer.

Reeds wie de worsteling met de zonde kent,
weet er van.

Ook die worsteling is niet voor allen even
bang. Ook bij dezen strijd is er een doodelijk
bang middenpunt van den strijd, en daarom
de breede omtrek. Ten slotte zelfs een bui-
tenste omtrek. En al naar gelang God u
nu plaats aanwees in die hitte van den
strijd, verder daar van af, of in dien bui-
tensten omtrek, hebt ge met Satan, zonde
en wereld den strijd op leven en dood, het
weeten der breede slagorde, of ook weinig
meer dan het rumoer in de verte gekend.

Maar fel, gewoon of flauw, de strijd met

de zonde, heeft eens iegelijks ziel vermoed.
De drijver, die nooit afliet. De naween van
vroegere slavernij, die altoos gevoelig be-
leven. De teleurstellingen bij uw altoos weer
pogen, om van uw boezem-zonde af te kom-
men. Altoos die onrust in de consciëntie.
Die ontevredenheid met en over u zelve
elken avond, als ge voor God op uw knieën
laagt, opnieuw.

Uw Catechismus past op deze vermoede-
nis der ziel vooral het Sabbathsgebed toe.
Uw geestelijke Sabbath: een „vieren van uw
booze werken“, en altoos, hier beneden reeds,
een aanvagen van den eeuwigen Sabbath,
d. i. van de eeuwige ruste.

Het bloed des kruizes brengt hem, die
geloofd, in en na de bekeering, wel den vrede.
„Wij dan, gerechtvaardigd door het geloof,
hebben vrede met God.“ Maar nog niet de
ruste. De strijd, de moeite duurt ook na
de bekeering voort. Niet alsof ik het reeds
gegrepen heb, maar of ik het mocht grijpen.

Die overwinning, overwinning in den strijd na
zijn bekeering, die zal alles beerven.

Die overwonnen zal hebben tot den einde
toe, voor hem is de eeuwige rust.

Dan nooit meer de drijver, nooit meer de
verzoeking.

De zonde die ons hier jaagt, en in zijn
strikken lokt, daarboven voor altoos ont-
wapend.

Daarboven machteloos, gelijk wij hier,
helaas, zoo dikwijls machteloos stonden
tegenover haar.

En toch, ook dit geeft u op verre na nog
geen klaren blik in de ruste die er voor
het volk van God blijft.

In Gods heilig Woord wordt die eeuwige
ruste in een scherp omlijnd beeld getekend.

Het is altoos Israël in de woestijn, dat
in het land van melk en honig de ruste
zal vinden. Israël dat om zijn morren en
zijn afdoelen in de woestijn wordt opgehouden,
en niet in de ruste ingaat. Israël dat
na veertig jaren boete, in zijn geslacht ver-
nieuwd, door Josua in de ruste wordt inge-
leid. En van dit Israël nu wordt gezegd,
dat het de ruste slechts in de schaduwen
van het zinnebeeld genoot, want dat de ware
Josua onze Jezus is, die al het volk dat
geloofd en sterft in zijn gemeenschap, door
de vallei der schaduwen des doods heen
in de eeuwige rust inbrengt.

Waarop ziet dit nu?

Stellig niet op de zorgen en moeiten des
levens, want Israël al in de woestijn het
„brood der machtingen“, en dronk uit de
steenrots. Zijn gewaad sleet niet, en zijn
schoeisel was niet vergaan. Zoo ooit een
volk onbezorgd geleefd heeft dan was het
Israel in de woestijn.

En ook kunt ge niet zeggen, dat in de
woestijn de verzoeking het bangst was,
want in de woestijn doolde Israël buiten
de wereld om, getergd door geen andere
verzoeking, dan die opkwam uit het eigen
hart.

De ruste voor het volk van God, die ons
in de verwachting van het in de woestijn
omdoland Israël getekend wordt, heeft dus
heel andere beduidenis.

Het is de ruste van den pelgrim, die
eindelijk het einddoel van zijn langen pel-
grimstocht heeft bereikt; en nu er is; en
nu stok en malle voor altoos wegwerpt.

Hij is in het Vaderhuis.

Het ideaal is voor hem werkelijkheid
geworden.

Hij heeft wat zijn diepste bede in zijn

hart zoo vuriglijk, bewust of onbewust, heeft
begeerd.

Verstaat ge dien overgang? Tusschen op
reis en thuis, tusschen het verlangen en het
besitten, het altoos worden en het nu eeuwig
zijn.

God is nooit geworden, wordt nooit en
zal nooit worden. Hij is Jehovah. Ik zal
zijn, die ik zijn zal. Hij is die Hij is.

Maar ons is de ontwikkeling, het ontlu-
ken, het worden opgelegd. Ons bestaan, ons
leven op aarde is één proces. Zuigeling,
kind, knaap, jongeling, man, grijsaard.

Heel een ladder, met sporten zonder eind,
die we hebben op te klimmen. Nooit rust,
altoos vooruit en verder. Eén voorttrekken,
verder reizen; wat bereikt is, achter ons
laten, om altoos weer verder te komen.

Nauwelijks den top van den berg die voor
ons lag bereikt, of een ander nog hooger
berg vertoont zich, en ook die moet weer
bestegen worden. Vandaar dat opvoeden,
dat altoos leeren, dat altoos gedreven wor-
den naar meerder kennis, meerder licht,
hooger kracht, rijker bevattings.

Rusten is hier zonde. Is zijn leven ver-
spelen. Is stilstaan, terwijl de weg verder
en hooger wenkt.

Zoo was het in het Paradijs. Adam rein
en heilig, recht voor God en wijs. Maar
niet om altoos te blijven. Neen, maar om
zich te ontwikkelen, om geestelijk te groeien,
om verder te komen, en dan, dan ja zou
hij eindelijk, als de loop voleind was, in de
eeuwige ruste ingaan.

Hier een rusteloos omdolen in de woest-
tenij. De knaap wil jongeling worden, en
jongeling geworden, is man te worden al zijn
begeeren. En man geworden, ja wat dan?
Begeerte om grijsaard te worden? neen dat
niet. Oud worden is dalen, en de weg wenkt
naar hooger.

Pelgrims naar het eeuwige Vaderland,
eerst daarboven is uw Kanaän. In het
Vaderhuis wacht u de eeuwige ruste. Als
eindelijk de duurzame toestand zal verwor-
ven zijn. Als het worden uit zal hebben, en
het eeuwige zijn zal intreden. Als ge zijn
zult, wat ge eeuwiglijk blijven moet.

Daar geen heimwee meer naar hooger,
maar op den hoogsten top uw tabernakel u
door God bereid, uw onvergankelijke woon-
stede, en daarin uw onveranderlijk geworden
wezen.

Geen klimmen, maar ook geen dalen.
De pelgrimstaf weggegooid, en met heel
uw ziel eeuwiglijk genoten in de ruste die
God voor zijn volk heeft bereid.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van den
heer P. L. van den Berg te Oud-Beerland / 2.50;
van N. N. te Nijkerk / 2.47/5.

Bij den heer D. HULLEMAN: Van den heer
J. IJsebrand te Amsterdam, de bij Z.E.d. inge-
komen en in de *Amst. Kerkbode* verantwoordde
giften en contributien, tot een bedrag van / 100.

In hartelijken dank ontvangen.

D. HULLEMAN,
Penningmeester.

Kootwijk.

Officiële Berichten.

Classis Appingadam.

De Classis Appingadam heeft in hare verga-
dering van 3 Mei j.l., op zijn daartoe gedaan
verzoek, aan den Welerev. heer J. Groenewegen,

dienaar des Woords bij de kerk te Bierum,
tegen 1 Juni 1900 eervol emeritaat verleend.
Namens de Classis voornemens,
Ds. K. M. R. VELDMAN, Scriba.

Classis Dordrecht.

De Classis Dordrecht heeft in hare vergade-
ring van 1 Aug. den heer W. T. van Dam,
Cand. te Bohnes, preparatoir onderzocht en
hem met alle stemmen beroepbaar verklaard
voor de Geref. kerken.

Eveneens is door dezelfde Classis na gehou-
den peremptoir examen de heer A. Brouwer,
ber. pred. te Strijen, met alle stemmen toege-
laten tot de bediening des Woords en der Sa-
cramenten.

Namens de Classis,
H. G. DE JONGE, Act.

Classis Rotterdam.

Aan Ds. E. van der Kamp, dienaar des
Woords te Maasland A., is op zijn verzoek door
de Classis Rotterdam eervol emeritaat verleend
met ingang van 1 Augustus.

J. J. BERENDS, Act.

Centrale Pastorale Conferentie.

De Centrale Pastorale Conferentie zal dit jaar,
zoo de Heere wil, gehouden worden op Don-
derdag 30 Augustus te Zwolle in de Plantagekerk.

De Conferentie zal des voormiddags te 10 uur
aanvangen en des avonds te 5 uur eindigen. De
pauze zal gehouden worden tusschen 1 en 2 uur
en niet langer dan 4 uur duren.

De volgende belangrijke onderwerpen zullen
worden ingeleid:

1. Het hooge belang der exegese voor de
Bediening des Woords door Ds. A. Doorn, van
Franeker.

2. De betekenis der Confessie (Belijdenis)
voor het kerkelijk samenleven, door Prof. L.
Lindeboom.

3. Het gezag der Dordtsche Kerkenorde, door
Prof. D. K. Wielenga.

Na elk referaat zal gelegenheid gegeven wor-
den tot debat.

De volgende varia worden ter bespreking in
overweging gegeven:

a. Zijn de termen „De wetenschap der God-
geleerdheid“ en „De Godgeleerdheid als weten-
schap“ voor elkander te gebruiken of drukken
zij verschillende zaken uit?

b. De „Gereform. beginselen“ van Prof. J. H.
Scholten in zijne: „Leers der Ned. Herv. Kerk.“

c. De roeping der kerkelijke vergaderingen
met betrekking tot de Acta der Gener. Synode
en onze practijk.

d. Wat hebben de Gereform. kerken te doen
tot voorbereiding eener deugdelijke regeling van
het verband tusschen de Vrije Universiteit en
deze kerken?

e. Beantwoordt eene Deputatie voor oeffening
van het verband, zoals die sedert '92 fungeert,
aan het doel?

f. Waarin en hoe hebben de Opzieners opzicht
te houden op den dienst van elkander en van de
Dienaren des Woords?

g. Wat kan er gedaan worden om de ambte-
lijke bediening der Ouderlingen te sterken en
meer aan hun verhevene en heilvolle roeping te
doen beantwoorden?

h. De Gereform. praedestinatie en de toere-
kenbaarheid.

i. Heeft de Bedienaar des Woords ook tot
geloof en bekeering te roepen, of moet hij on-
derstellen dat alle gedoopten wedergeboren zijn
en dus alleen spreken tot wedergeborenen en
geloovigen?

j. Is het naar de Schriften mogelijk, dat een
wedergeborene tot jaren des onderscheids geko-
men zonder geloof en bekeering leve?

wordt geoeftend en dus het bewustzijn des geloofs
zoo dikwerf ontbreekt?

De Conferentie is toegankelijk voor Hoogleera-
ren, Bedienaren des Woords, Ouderlingen, Dia-
kenen, Studenten in de Godgeleerdheid, Onder-
wijzers; ook voor lidmaten der Geref. kerken,
aan wie, op verzoek, door 't Moderamen toegang
wordt verleend. Tot bestrijding van onvermij-
delijke onkosten, is voor iederen bezoeker de
toegangsprijs op / 0.50 gesteld.

Voorts zal het Comité, in overleg met den
kosten, er voor zorgen, dat den bezoekers in de
pauze eene geschikte gelegenheid tot het gebruik
maken van verscheidingen tegen billijken prijs zal
zijn geopend.

Broeders, die genegen zijn de bespreking van
een of ander punt der varia met een kort woord
in te leiden, gelieven daarvan vooraf, of bij den
aanvang der samenkomst kennis te geven aan den
Voorzitter.

Beloofd deze Conferentie eene hoogst belang-
rijke te zijn, brenge de Heere dan vele Broede-
ren saam en geve Hij door zijne genade dat ze
aan haar doel moge beantwoorden om ook in
hare mate mede werkzaam te zijn tot de komst
van Gods Koninkrijk en de opbouwning zijner
duurgekochte Kerk.

Het Comité der C. P. G.
L. LINDEBOOM, Voorzitter.
J. VONK, Secretaris.

Augustus 1900.
P. S. Broeders die logies begeeren kunnen zich
wenden tot den heer M. van Tongeren, Wilhel-
minasingel te Zwolle, lid der regelingsscommissie
van ontvangst der Conferentie.

Buitenland.

Deutschland. Vereeniging der lands-
kerken. (Slot.)

Met de Roomschen moet men in Duitschland,
of men wil of niet rekening houden. Met de
Evangelischen of Lutherischen doet men het niet.

Een man als de ex hofprediker Stöcker, die er
voor pleitte dat men van Staatswege aan de
Evangelische kerk meer vrijheid en meer zelf-
standigheid zou geven, werd door den tegenwoor-
tigen keizer, het is al een tiental jaren geleden,
eenvoudig als hofprediker ontslagen!

Geen wonder dat men zoekt naar vereeniging
van krachten om de belangen der Evangelische
kerken voor te staan en om den invloed der
Christelijke beginselen op het bestuur van den
Staat te doen gelden.

Maar welken weg in te slaan?

Hieromtrent loopen de gevoelen hopeloos
uiteen.

De een wil een nationale Duitse kerk stich-
ten, en verstaat daaronder eene kerk die alle
landskerken van Evangelische belijdenis vere-
enigen moet. Men antwoordt daarop „dan is
het geen nationale kerk“, want ook de Room-
schen behooren tot de natie en men kan toch
niet met hen één kerk vormen. Toch zijn er
die daarvan droomen, meeneende dat het moge-
lijk is om met de Roomschen één kerkgemeen-
schap te vormen. Of alle Evangelischen dan
zullen moeten buigen voor de geestelijke opper-
macht van den paus, of alle Roomschen zullen
moeten instemmen met de Augsburgsche con-
fessie, wordt niet gemeld.

Maar onderstel dat men eene nationale Duit-
sche kerk wilde gaan stichten, die enkel be-
staat uit Lutherischen, welke belijdenis moet
dan de kerk hebben? De landskerken kunnen
toch hunne historisch geworden belijdenisschrif-
ten niet prijsgeven. En zonder dat is geen
nationale Evangelische Duitse kerk denkbaar.

Daarom is die dwaasheid om er voor te stre-
ven dat eene kerkrechtelijk instituut in het
leven geroepen worde, dat onder de verschil-
lende landskerken gesteld worde, gelijk bijv. de
rijkswet over de wetten der verschillende landen.

Daarbij komt dat de verschillende lands-
kerken bang zijn voor den overwegenden in-
vloed der Pruisische landskerk. En waarlijk
niet ten onrechte. Want het is niet te ontken-

nen dat de grenzen voortgetekend, die zij niet strafeloos
mogen overschrijden. Noch man, noch vrouw verlaten
hun eigen levenssfeer, zonder de consciëntie te kwetsen.

Voor den man is volgens de kerkvaders het terrein des
werkens de rechtszaal, de senaat, het slagveld; voor de
vrouw het terrein van het leven binnenshuis. Zij kan,
zegt Chrysostomus, geen wapenen dragen, in de vergade-
ringen niet gaan stemmen, ook niet in het gemeentebestuur
eene plaats innemen, maar zij kan weven, op hare huis-
houding achtgeven, kinderen opvoeden.

Iedere sexe heeft hare eigene roeping; God heeft niet
alles aan een gegeven, hij heeft wijselijk gedeeld. Op het
einde der 4e eeuw hing een schrijver dit beeld van de
vrouw op: Zij is, o man, uw steun, uw hulp in de beproe-
vingen des levens; zij zorgt voor u in krankheid, zij troost
u in droefheid; zij is de beschermengel van uwen huiselijken
haard, de bewaarder uwer goederen. Zij draagt met u de
zelfde smarten; zij deelt met u dezelfde genoegen. Zij
bewaart uwen rijkdom, als gij dien hebt; maar als gij arm
zijt, weet zij hulpschakel van het levensonderhoud te
schepjen. Zij biedt versterking aan alle rampen met beleid
en moed. Dank zij den hand, die haar aan u verbindt,
draagt zij den zwaren last van de opvoeding der kinderen.

Als uw fortuin u ontvalt wordt gij ontmoedigd, verdwij-
nen uwe valsche vrienden, wier genegenheid veranderd
naar de wisselingen des lots, laten uwe slaven u in den
steek. Alleen de vrouw blijft. Zij wist uwe tranen weg,
en verbindt de wonden, u geslagen. Zelfs vergezelt zij
u in de ballingschap.

De GAAY FORTMAN.

De heer van Christus, de vrouw en het huisgezin.

XX.

De opheffing der vrouw uit den lagen staat, waarin het
heidendom haar neergedrukt had, moest invloed uitoefenen
op de denkbeelden, welke er over het huwelijk kwamen.
De Christus heeft dit in zijn ware betekenis hersteld als
eene Goddelijke instelling en een band, die zielen bond,
voor welke de aardse dingen aan de hemelse onder-
geschikt gemaakt waren. Het groote contrast tusschen
de Christelijke en de heidense bescheving kwam hierin
uit. Volgens de kerkvaders was het huwelijk met éne
vrouw, zooals God dit ingesteld had sinds Hij het eerste
menschenpaar schiep, geen tijdelijke vereeniging tot tijde-
lijke voldoening van vleeschelijke lusten of van eischen
van den Staat; het was een vereeniging meer van twee
zielen dan van twee lichamen, waarvan de bedoeling was
God te verheerlijken; het is een afbeelding van de ge-
meenschap van Christus met zijn kerk. Het was een oen-
schap voor de echtgenooten, om hun kinderen op te
voeden voor het eeuwige leven. Ieder huis, ieder gezin
moet een beeld zijn van de kerk, want waar twee of
drie vergaderd zijn in den naam van Jezus Christus is
Hij in hun midden, zegt Clemens Alexandrinus. Ten
gevolge van deze hooge betekenis, door de Christelijke
kerk aan het huwelijk gegeven, eischt het van den

beginne af de bevestiging der kerk. Geheime huwelijken,
niet bevestigd door de kerk, hield men bijna voor boereij.

Een ander gevolg van de Christelijke beschouwing des
huwelijks was, dat men daarin vrij bleef. Het heidendom be-
greep deze vrijheid niet; het legde boeten op aan hen, die
zich wilden onttrekken aan hetgeen men noemde den plicht,
om den Staat burgers te verwerven. Daar de Christelijke
kerk het huwelijk niet grondde op hartstocht of eigen-
belang, maar op waarachtige liefde, moest zij ook
vrij laten, wie den ongehuwden staat verkozen.

Reeds van de vroegste tijden af vond men Christenen
die ongehuwd wenschten te blijven; zij zijn soms zelfs
het voorwerp van bijzondere achtung, een hulde welke
men brengt aan de christelijke vrijheid. Later waren er
kerkvaders als Ambrosius en Augustinus, die groote waarde
hechtten aan den ongehuwden staat, omdat zij het huwelijk
leven met zijn zorgen hielden voor een hindernis op den
weg der heiligmaking, maar toch gaven zij toe, dat het
huwelijk goed en eerlijk kon zijn. Ja, Methodius, de
bezielde lofzender van den maagdelijken staat, achtte de
afschaffing des huwelijks een ramp. Naar deze aescetische
dwalingen bleef toch bij niet weinige uittrekkende kerk-
vaders de overtuiging vast staan, dat het huwelijk geen
hindernis was voor een zalig leven en dat het niet
minder uittekend is dan de ongehuwde staat. Laat ons
Chrysostomus hooren; deze uittrekkende kerkvader tracht
vaak te bewijzen, dat de band des huwelijks, wel verre
van te zijn een beletsel voor de heiligmaking, voor Chris-
telijke echtgenooten juist is het middel om elkaar te
steunen op den weg des geestelijken levens; huiselijke
zorgen, bestuur des huizes, opvoeding der kinderen zijn
in zijne oogen edele plichten; als zoodanig en indien zij
goed vervuld worden kunnen zij niemand hinderen op
den weg des levens; zulk eene vrouw, zulk een man geven

ous veel meer dan